

Har kjent på kroppen å være pårørende

Da datteren til Aud Hølland Riise ble alvorlig syk for noen år siden, opplevde sykepleierlederen hvordan det var å måtte stole på fagpersonell.

– Jeg var redd for at jeg skulle oppleves som brysom. Jeg vet jo hvor travelt både leger og sykepleiere har det, men samtidig måtte jeg spørre dem, forsikre meg om at alt ble gjort. Jeg har kjent på kroppen hvordan det er å være pårørende, sier Aud Hølland Riise, leder av Norsk Sykepleierforbund, Rogaland.

“ Jeg håper sykepleiere forstår at hvis pårørende er frustrerte, masete, og kan virke urimelige, så må de møtes profesjonelt.

Å se pårørende

Hun understreker hvor viktig det er at pårørende blir møtt vennlig og imøtekommande av helsepersonell:

– Jeg håper sykepleiere forstår at hvis pårørende er frustrerte, masete, og kan virke urimelige, så må de møtes profesjonelt. At sykepleierne ikke ser på den pårørende som en krevende person som er til bry, men ser at den pårørende er fortvilt og usikker, sier hun.

I tillegg til egen pårørender erfaring har hun omtrent vokst opp med pårørendespørsmål på brøds kiva. Hennes mor, Marit Hølland Paulsen, startet i 1998 Pårørendesenteret i Stavanger. Før det jobbet hun som spesialsykepleier ved Rogaland A-senter, der hun hadde mye kontakt med pårørende og så behovet for et senter med pårørende som hovedprioritet.

Helhetlig tilnærming

– Ja, pårørendespørsmål hadde ganske stort fokus hjemme i min oppvekst. Jeg husker jeg av og til følte at det tok for stor plass. Men som voksen har jeg sett verdien av at både mor og far var så engasjerte på sine felt. Det tok oss ut av en selvopptatthet, sier hun.

“ Pasienter er mer enn sykdommen, noen kan ha bekymringer, noen kan være redde, noen kan være ensomme, noen kan ha slekt eller venner som betyr mye for dem. Pårørende blir en viktig del av denne helheten.

– Du valgte sykepleieryrket. Har synet på pårørende endret seg siden du var student for 30 år siden?

– Pårørende har nok fått en større plass i løpet av de 30 årene.

Sykepleierfaget handler i stor grad om helhetssituasjonen pasienten befinner seg i. Vår tilnærming til pasienten er preget av denne helheten, pasienter er mer enn sykdommen, noen kan ha bekymringer, noen kan være redde, noen kan være ensomme, noen kan ha slekt eller venner som betyr mye for dem. Pårørende blir en viktig del av denne helheten, sier Aud

Hølland Riise.

Kortere sykehistid

Rundt 30 prosent av norske sykepleiere er ansatt i den kommunale helsetjenesten. Mange av dem møter pårørende i større grad enn ansatte på sykehus. Samtidig ligger pasienter kortere tid på sykehus enn før:

– Et sårbart punkt er overgangen fra sykehus tilbake til hjemmet, eller overgangen mellom korttidsopphold på sykehjem og hjemmet. Forflyttinger må ofte skje i en fart, det er mange beskjeder, det kan være slitsomt både for pasient og pårørende, og midt i dette står sykepleierne. Her er det forbedringspotensiale, sier hun.

“ Det kan være strevsomt å være pårørende til en med en alvorlig i livslang skade eller sykdom.

Selv jobbet Aud Hølland Riise på Lassa Rehab i 10 år. Det er Stavangers svar på Sunnaas sykehus utenfor Oslo, et sted der folk kommer til behandling etter alvorlig hjerneskader, eller hjernesykdommer.

– Der var pasienter som hadde fått livet snudd opp ned på grunn av sykdom eller skade. Pårørendearbeidet var en viktig del. Lassa Rehab hadde mange unge folk som pasienter. Det kan være strevsomt å være pårørende til en med en alvorlig i livslang skade eller sykdom. På grunn av bedre behandling, overlever flere enn før en kraftig hjerneskade, men skaden kan ha ført til forandringer, og pasienten er ikke den personen han eller hun var før. Det kunne være vanskelig for pårørende.

Dobbelt blikk på pårørende

Pårørende kunne gjøre en stor innsats, men samtidig var det viktig å passe på at de ikke ble helt utslitt. Det gjaldt å ha det doble blikket på pårørende; de kunne være til stor hjelp, men samtidig var det viktig å passe på at de ikke slet seg ut.

– *Får dagens sykepleierstudenter god nok opplæring i pårørendearbeid?*

– Det spørres hvor du setter standarden. Et av hovedmålene for Norsk sykepleierforbund er økt kvalitet i utdanningen av sykepleiere, at

utdanningen skal være basert på relevant forskning, at studiet skal være åpent for kritisk tenkning. Opplæring ute på praksisplasser utgjør omtrent halvparten av sykepleierstudiet. Men vi mangler rundt 6000 sykepleiere i Norge, det betyr at det er for få sykepleiere på mange av praksisplassene. Derfor kan opplæringen på praksisplassene være noe variabel. Siden det er på praksisplassene studentene ofte har kontakt med pårørende, kan opplæringen i pårørendearbeid derfor også bli noe variabel, sier hun.

Samtidig løfter hun fram at pårørende har fått større rettigheter enn før. Men samtidig har pårørende fått større rettigheter enn før. Barn som pårørende har for eksempel fått lovmessig rett til et tilbud.

– Det skal for eksempel være en barneansvarlig ved alle avdelinger på et sykehus. Og jeg tror at noe av den økende oppmerksomheten rundt pårørendes situasjon, skyldes at det har vært ildsjeler rundt omkring, slik som for eksempel min mor, som har snakket og kjempet for pårørendes sak, avslutter Aud Hølland Riise.

Tekst:

Marie Rein Bore

Journalist